
KULTURNI RAZVITAK U FRANCUSKOJ

Nacionalni izdaci za kulturu*

„Kulturni” izdaci departmana predstavljaju 1,2% njihovog budžeta

Može li departman da igra značajnu ulogu u perspektivi decentralizovane kulturne politike?

Izdaci na kulturu i slobodno vreme u departmanima iznosili su u 1965. godini manje od 1,2% budžeta departmana (funkcionalni troškovi što čini 1,75 franaka po stanovniku.)

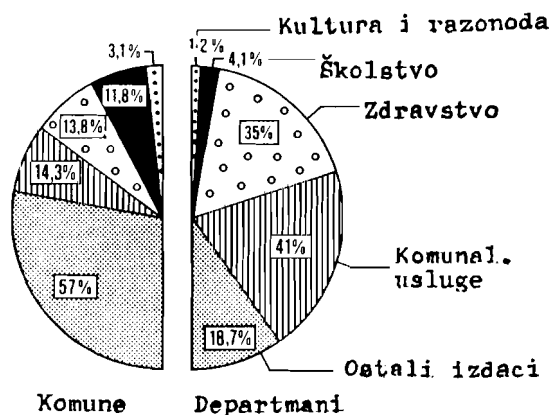
Da bi se procenilo u kom su stepenu ove brojke niske, treba podsetiti da izdaci komuna na kulturu i slobodno vreme, odnosno zabavu, prelaze cifru od 13 franaka po stanovniku.

Budžetska raspodela na glavne sektore u kojima intervišu komune i departmani, koja je ilustrovana priloženom slikom, pokazuje značajne razlike koje postoje između ovih dveju jedinica.

Departmani su utrošili 44,4 miliona franaka za kulturne i socijalno-kulturne delatnosti, dok su komune utrošile za ove iste delatnosti 437,5 miliona. S druge strane, dok su davanja glavnih saveta departmana za kulturu minimalni, oni se značajno razlikuju po pojedinim departmanima i po godinama.

*) Izvor: „Développement culturel”, Bulletin d'Information du Service des études et recherches du Ministère des Affaires culturelles, No 5, 1970.

1) Izvor: Studija iz 1969. godine Službe za proučavanja i istraživanja Ministarstva za kulturu i Centra za proučavanje i dokumentaciju o potrošnji o administrativnim troškovima od 1965. do 1967. za koju je uzet reprezentativni uzorak francuskih departmana.

Šta pokrivaju „kulturni” izdaci?

Za potrebe ove ankete, reč „kulturni” uzeta u najširem smislu reči. Ona obuhvata skup delatnosti kojima se čovek može da bavi u slobodno vreme. „Kulturna” aktivnost nije svedena na pojam „lepe umetnosti”, već je takođe proširena na davanja u korist turizma, socijalno-obrazovne aktivnosti, sport, pa čak i na lokalne praznike i svečanosti. Naravno, ove razne aktivnosti imaju nejednaku „kulturnu” vrednost i bilo bi pogrešno mešati ih, ali je dobro ako se postave jedne prema drugima, a poređenja po sektorima davanja, koja su relativno homogena, mogu da se pokažu kao vrlo korisna.

ČISTO KULTURNE AKTIVNOSTI: RASUTA DAVANJA

Doprinos za razvijanje kulturne delatnosti, u tradicionalnom smislu reči, vrlo mnogo se razlikuje u raznim departmanima. Tako na primer, Vokliz, koji je na prvom mestu sa 2,02 franka po stanovniku, troši više od dva puta od departmana koji je na drugom mestu: Sen-Maritin 0,65 franka i sto puta više od Lamanša 0,02 franka. Tri aktivnosti su predmet posebne pažnje glavnih saveta: difuzija pozorišta, pomoć stvaralaštvu i muzeji.

Pozorište

Ovi su troškovi namenjeni već postojećim dvoranama (opera u Marseju, pozorište u Strasburu, pozorište u Avinjonu) ili festivalima (Avignon, Arl, Eks-an-Provans...). Na taj način

departman subvencijama potpomaže ono što već postoji. Vokliz ovde daje 1,05 po stanovniku, Ba-Ren 0,18 franaka, Buš di Ron 0,37 dok Lamansh daje samo 0,002, Izer 0,03, a Loara 0,04 franka.

Takođe se zapaža i osetno povećanje subvencija amaterskom pozorištu u istim departmanima, dok su subvencije neznatne u departmanima koji nemaju stalna pozorišta.

Pomoć stvaralaštvu

Ova se pomoć ogleda u subvencijama trupama ili raznim kulturnim udruženjima. Najveća pomoć se daje u dva departmana koji, inače, za pozorište: daju skoro zanemarivu pomoć: Sen-Maritim (0,35 F) i Sena (0,34 F).

Muzeji

Davanja glavnih saveta ograničena su na izvestan broj departmana (8 do 16), a retko predstavljaju neke veće iznose. Postojanje nekog muzeja koji je departmantskog značaja ne objašnjava sve. Od 8 departmana koji čine poseban napor na ovom polju, samo dva imaju muzej (Sen-Maritin i Sena). U 6 ostalih departmana doprinos glavnih saveta dodaje se doprinosu drugih zajednica.

Ostale aktivnosti (istorijski spomenici, biblioteke, umetničke škole, arhive, pomoć umetnicima) dobijaju mnogo manju pomoć koja se najčešće daje samo nekolikim departmanima.

Biblioteke

Slučaj sa bibliotekama može posebno da začudi. Najveći doprinos daje Mert-e-Mozel sa 5,05 F po stanovniku. Ba-Ren i Ot-Savoja daju samo 0,001, Loara i Men-e-Loar 0,002 F a Izer 0,003 F. Jasno je da je u takvim uslovima loše obezbeđeno širenje knjiga u seoskim područjima, dok bi veća pomoć departmana centralnim pozajmnim bibliotekama omogućila da se vidljivo poboljša ovakvo stanje.

Istorijski spomenici

Departman se često zadovoljava time da doda svoje učešće onoj sumi koju daje država ili komune: Vokliz je na čelu sa 0,81 F, dok Ba-Ren i Mert-e-Mozel obezbeđuju samo 0,01. Međutim, istorijski spomenici, koji su vezani za pojedina mesta, trebalo bi da predstavljaju domen koji je u privilegovanom položaju kad su u pitanju davanja glavnih saveta departmana.

Napredak od 78% za dve godine

Između 1965. i 1967. finansijska davanja departmana za kulturne delatnosti povećala su se od 0,50 F na 0,89 F po stanovniku. Najveće povećanje dato je za „pomoć umetnostima”, a to se odnosi skoro na sve departmane koji su proučeni, i to u istoj meri. Za ostale delatnosti, napredak je nedovoljan (muzeji) ili je posledica globalnog povećanja davanja u nekom departmanu.

Doprinosi su se smanjili za istorijske spomenike, pozorište, umetničke škole.

Nasuprot tome, u povećanju je pomoć muzejima, čitaonicama, umetničkom stvaralaštvu i arhivima.

„Najkulturniji” su departmeni Vokliz, koji je ispred Ot-Alpa, Sene i Buš-di-Rona. Lamanš ostaje na poslednjem mestu, s tim što su ispred njega Loara, Mert-e-Mozel i Ot-Savoia.

POMOĆ TURIZMU

Po naporima koji se ulažu ovaj sektor je najznačajniji. To je jedini sektor u koji četiri departmana ulažu doprinos veći od 1 F po stanovniku. Izgleda da su napori u korist turizma utoliko veći ukoliko je departman siromašniji. Ova se politika objašnjava očiglednim ekonomskim razlozima.

SOCIJALNO-OBRAZOVNE DELATNOSTI:
STAGNACIJA

U ovaj sektor departmani ne ulažu rado. Finansijska pomoć glavnih saveta za socijalno-obrazovne delatnosti vrlo je skromna (0,07 F po stanovniku u proseku. Ovde se primenjuje — posmatrano u apsolutnoj vrednosti — ili stagnacija (od 0,41 do 0,42 F po stanovniku) ili značajno smanjenje (od 23,3% na 16,9%).

Izdaci za odmarališta čine najveći deo davanja za socijalno-obrazovne delatnosti, i to u departmanima u kojima se odmarališta nalaze.

ZA SPORT I ZELENE POVRŠINE MALO SE
DAJE

Posle socijalno-obrazovnih delatnosti, sport i zelene površine ubrajaju se u sektore koji zauzimaju najmanje mesta u budžetima departmana. Vrlo mala pomoć se daje pojedinim udruženjima. Ta pomoć po svojoj veličini varira od departmana do departmana i iz godine u godinu. (između 0,17 i 0,58 franaka po stanovniku).

Pomoć departmana za zaštitu i održavanje zelenih pojasova je skoro beznačajna izuzev u dva slučaja: Lozer sa 0,27 F. subvencionirane velike prirodne parkove i polja zasađena cvećem koja su od posebnog turističkog značaja, i stari departman Sene u kome postoje parkovi i vrtovi čije održavanje zahteva velike izdatke.

Prosek davanja u korist sporta i zelenih površina povećao se za 29 odsto, dakle manje nego celokupan iznos za kulturu i rasonodu koji je iznosio 41 odsto.

SVEČANOSTI

Svetkovine zauzimaju srazmerno značajno mesto. Ova stavka pokriva često troškove za banquete ili prijeme koje priređuje. Iako se smatra da pojedine svetkovine imaju „kulturni” karakter, ipak je izraženo čuđenje što ovaj sektor zauzima u budžet isto mesto kao sport ili socijalno-obrazovna delatnost i da su se davanja za njega povećala u periodu između 1965. i 1967. godine.

Za kulturnu politiku na nivou departmana?

Doprinos departmana sastoji se poglavito i podržavanju — u neznatnoj meri — inicijativa koje preduzimaju ostali faktori. Minimalne subvencije su rasparčane na veoma brojne korisnike. Glavni savet nije skoro nikada pokretač novih ideja. Njegova davanja su danas uglavnom namenjena komunama koje se ne nalaze u najtežem položaju.

Čini se da nigde ne postoji svest o tome šta bi trebalo da budu glavni zadaci departmana u oblasti kulture. Međutim, veoma bi se lako mogli naći pravi ciljevi departmana: ekonomska i društvena integracija, istorijskih spomenika, pomoć stvaralaštvu, na primer. Jedan od glavnih zadataka departmana u oblasti kulture trebalo bi da bude pružanje tehničke i finansijske pomoći malim opštinama, posebno u međuopštinskom okviru.

Svest o tome šta bi mogla da bude kulturna politika na nivou departmana omogućila bi unutrašnju raspodelu budžetskih stavki za kulturu, ali bi možda istovremeno stavila na dnevni red i pitanje opšte raspodele rashoda departmana.

Opštine kultura u Francuskoj*

Ukupan iznos izdataka za kulturu u komunama Francuske bio je u 1966. godini nešto manji od 500 miliona franaka.

*) Prema studiji Nacionalne federacije opštinskih centara za kulturu: „Les municipalités et la culture en

*Budžeti za kulturu rastu tri puta brže od budžeta
za opštu potrošnju*

Od 1963. do 1966. godine, budžeti za opštu potrošnju porasli su od 402,8 F po stanovniku na 542,92 F, što predstavlja povećanje od 34,7%. Izdaci za kulturu povećali su se od 9,20 F na 17,59 F po stanovniku; veći su, znači, za 91%.

Najveća stopa povećanja odnosi se na gradove od 50.000 do 100.000 stanovnika, u kojima se budžet za kulturu povećao za 99% između 1963. i 1966. godine.

3,7% opštinskog budžeta

U 1966. godini kulturne delatnosti su činile u proseku 3,7% od ukupnog opšteg budžeta komuna, dok je u 1963. ova stopa iznosila samo 2,8%.

*Deo opštinskog budžeta posvećenog kulturi raste
u zavisnosti od broja stanovnika*

U budžetima komuna sa manje od 10.000 stanovnika deo opštinskog budžeta posvećenog kulturi iznosi 1,23%, dok u komunama sa više od 100.000 stanovnika dostiže i do 4,65%.

„Kulturni“ budžet po stanovniku vrlo je različit što je utvrđeno poređenjem odnosa gradova sa manje od 10.000 stanovnika prema gradovima sa više od 100.000 stanovnika.

*Predstave¹⁾ su na čelu komunalnih budžeta za
kulturu, zatim muzika i likovne umetnosti*

Predstave, muzika i likovne umetnosti obuhvataju skoro 70% budžeta za kulturu svih opština.

Prosečni budžet od 17,59 F po stanovniku, za komune sa više od 5.000 stanovnika, raspoređen je na sledeći način:

Predstave	4,57 F po stanovniku	
Muzika	4,03	„
Likovne umetnosti	3,42	„
Biblioteke	2,06	„
Kulturni centri	2,07	„
Anuiteti ²⁾	1,08	„
Razno	0,36	„

1966" (Opštine i kultura u 1966) od M. Raclot-a. Izvor za ovu informaciju: „Développement culturel“, 1970, br. 2.

¹⁾ Les spectacles — Ovde se misli na pozorište, bioskopske i druge predstave umetničkog karaktera (prim. prev.).

²⁾ Može se pretpostaviti da se ovo odnosi na otplate kredita koji su dobljeni, verovatno od države, za potrebe kulture (izgradnja domova kulture, odnosno kulturnih centara i slično). (Prim. prev.).

Zapaženo je, međutim, da raspodela po sektorima varira prema broju stanovnika.

Tako, na primer, sektor „predstave“ zauzima prvo mesto samo kad su u pitanju gradovi sa više od 100.000 stanovnika.

Muzika zauzima najviše mesta u budžetima gradova sa 10.000 do 100.000 stanovnika.

U gradovima koji imaju manje od 10.000 stanovnika najznačajnije mesto u budžetima zauzimaju kulturni centri čija je delatnost mnogovrsna.

Porast davanja za kulturne centre

Ako se davanja posmatraju u procentima, dobija se sledeća slika:

Kulturni centri	628%
Likovne umetnosti	105%
Anuiteti	91%
Muzika	87%
Biblioteke	70%
Predstave	64%
Razno	42%

Iz ovih podataka se zaključuje da su se između 1963. i 1966. godine najbrže povećavali iznosi koji su bili dati na aktivnosti kulturnih centara i na likovne umetnosti.

Kulturna potrošnja domaćinstava u Francuskoj*

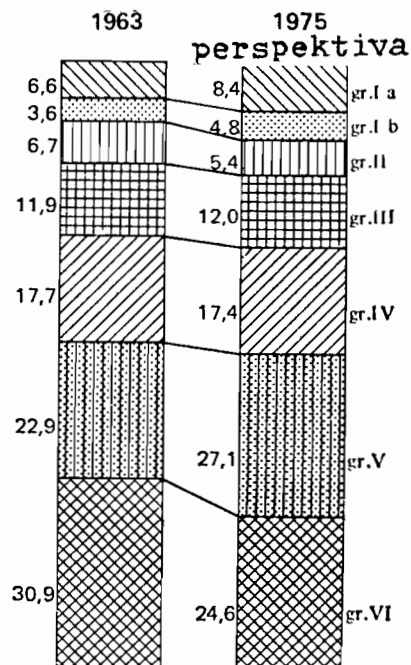
Za poslednjih petnaest godina izdaci francuskih domaćinstava za kulturu i razonodu brzo rastu. Još brže rastu jedino izdaci za higijenu i zdravlje, transport i telekomunikacije.

Nedavno proučavanje²⁾ daje o tome zanimljive podatke. Čak i ako se ospori zanimanje izvesnih grupacija ili zanimanje za neke stavke, ipak jasno padaju u oči značajne tendencije:

— Ubrzani porast izdataka na opremu. Ovo, svakako, potvrđuje tezu po kojoj se slobodno vreme i razonoda odvijaju sve više u porodičnom krugu, zahvaljujući korišćenju elektronskih aparata ili u prirodi, krajem nedelje ili za vreme godišnjih odmora.

*) Izvor: Développement culturel, 1970, br. 3, str. 4.

²⁾ „Dépenses de culture-loisirs 1959/68 — Perspectives 1975“, (Izdaci za kulturu-razonodu 1959/68 — Perspektive 1975). Istraživanje iz 1969. Centra za istraživanje i dokumentaciju o potrošnji (CREDOC).

Razvoj strukture potrošnje domaćinstava po stavkama "kultura, slobodno vreme i razonoda" u %

- Lagani porast zanimanja za novine i periodične publikacije i nešto brži za knjige.
- Opadanje poseta bioskopu, relativna stabilnost poseta pozorištima i koncertima.

RAZVOJ POTROŠNJE DOMAĆINSTAVA

stavke „kultura, slobodno vreme, razonoda”
 Pokazatelj volumena (baza 100—1959)

I GRUPA	1962	1968	1975 (perspektiva)
Oprema			
a) TV, radio, gramofon, magnetofon od čega:			
— televizora	194,1	389,2	587,7
— elektron, aparat za reprodukciju i snimanje zvuka	218,1	476,7	765,1
	176,2	491,7	1521,8
	206,7	338,8	493,2

KULTURNI RAZVITAK U FRANCUSKOJ

b) Turizam, sport 169,1 309,5 471,4

od čega:

— šatori za kampovanje 210,9 498,4 1662,0
 — sportski rekviziti 166,3 341,9 824,7

II GRUPA

Predstave i lutrije 121,2 148,7 190,2

od čega:

— bioskop 98,1 70,8 36,4
 — pozorište i koncerti 95,4 93,9 106,0
 — druge predstave 132,1 167,2 223,3
 — PMU (1) 184,3 396,1 676,0

III GRUPA

Publikacije i umetn. dela 117,8 169,7 235,1

od čega:

— novine i period. izdanja 107,1 130,6 154,5
 — knjige 131,9 217,1 309,0
 — muzič. instrumenti i ploče 145,9 301,6 445,8

IV GRUPA

Duvan, šibice i razno 118,3 172,5 239,7

V GRUPA

Transport (korišćenje ličnih vozila železnice za turistička putovanja i god. odmora itd) 131,9 217,9 313,5

VI GRUPA

Hoteli, kafei, restorani 115,6 146,8 178,6

UKUPNO

Pokazatelj u globalnom volumenu 124,5 182,6 248,9

¹⁾ Konjske trke — kladionice

Izgleda da će se evolucija, koja je utvrđena za poslednjih deset godina, nastaviti.

Međutim, ne treba na osnovu ovih statistika donosi prebrze zaključke. U stvari, pribavljeni podaci su često globalni. Na primer: opšte tendencije, utvrđene u odnosu na bioskope i na knjigu, nisu posebno uzete u obzir povećano zanimanje za eksperimentalne filmove i za džepnu knjigu.

Isto tako, brzi porast izvesnih izdataka ne treba da prikrije činjenicu da oni zauzimaju tek drugo mesto u stavkama „kultura, slobodno vreme, razonoda” troškova domaćinstava.

Najzad, ne treba zaboraviti da se u oblasti kulture „potrošnja” ne može meriti samo ekonomskim i statističkim merilima.

(Prevod s francuskog

DOBRINKA HADŽI-SLAVKOVIĆ)

